

คอแลนเขา

Xerospermum laevigatum Radlk.

SAPINDACEAE

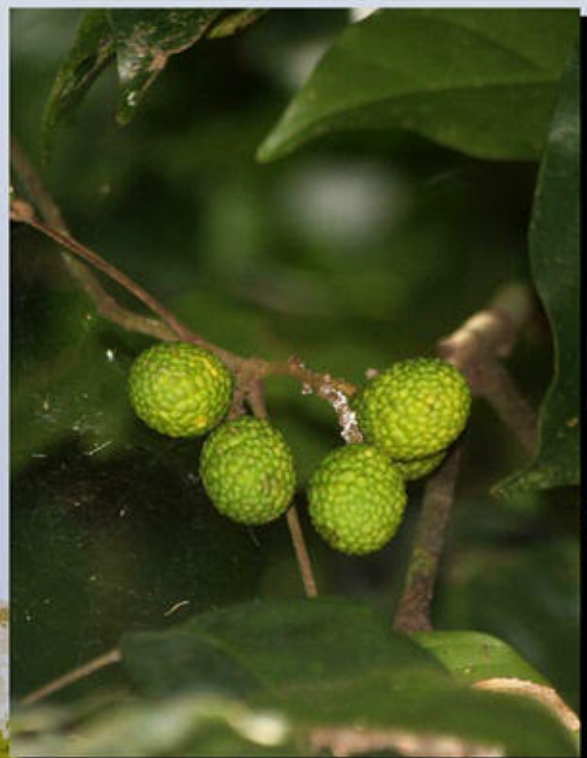
รสรยา : เปลือกฝาด ลูกเปรี้ยวอมหวาน รากจืด

ส่วนที่ใช้ : เปลือก ราก ผล

สรรพคุณ : เปลือกสมานแผล ผลแก้เสมหะในลำคอ รากขับปัสสาวะ

คอแลนเป็นไม้ต้น สูงถึง 36 เมตร เปลือกเรียบ หรืออ่อนเป็นสะเก็ดใหญ่ สีน้ำตาลเทา มีช่องระบายอากาศ ใบ ประกอบแบบขนนก เรียงสลับ มีใบย่อย 1-2(3) คู่ เรียงตรงข้าม บางครั้งเอียงกัน แผ่นใบย่อยรูปไข่ถึงรูปรี กว้าง 2-10 เซนติเมตร ยาว 4-20 เซนติเมตร ปลายป้านถึงแหลมหรือเรียวแหลม โคนแหลมถึงป้าน ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน ดอก เล็กสีขาว ออกเป็นช่อยาวถึง 12 เซนติเมตร ผล รูปกลม ถึงรูปกลมรี กว้าง 1.5-3 เซนติเมตร ยาว 2.5-4 เซนติเมตร เปลือกเป็นคุ่มยวคล้ายหนามอ่อนปลายแหลมทั่วทั้งผล เมื่อสุกสีเหลือง สีส้ม หรือสีชมพู เมล็ดมีเยื่อหุ้ม

คอแลนมีการกระจายพันธุ์ในป่าดิบ ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ ที่ความสูงตั้งแต่ระดับน้ำทะเลปานกลางถึง 700 เมตร ออกดอกเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม ผลแก่เดือนพฤษภาคม-ธันวาคม เยื่อหุ้มเมล็ดรสหวานอมเปรี้ยว กินได้

จัดทำโดย : http://www.dnp.go.th/Pattani_botany/

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จังหวัดสงขลา

คอหือ

Xerospermum noronhianum (Blume) Blume

SAPINDACEAE

รสรยา : จืด ฝาดมัน

ส่วนที่ใช้ : เปลือก ราก

สรรพคุณ : ขับปัสสาวะ แก้แผลเปื่อย

ไม้ต้น สูง 25-40 เมตร ผลัดใบ เปลือกต้นเรียบ สีน้ำตาลเทาถึงดำ บางครั้งร่อนเป็นสะเก็ดใหญ่ มีช่องระบายอากาศ ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ เรียงสลับ มีใบย่อย 1-2 (3) คู่ เรียงตรงข้าม บางครั้ง เยื้องกัน แผ่นใบย่อยรูปรีหรือรูปรีแกมขอบขนาน กว้างถึง 3 เซนติเมตร ยาว 5-15 เซนติเมตร ปลายมนถึง เรียวแหลม โคนใบป้านถึงแหลม ผิวใบค่อนข้างเกลี้ยงทั้งสองด้าน ก้านใบยาว 4-6 มิลลิเมตร ดอกเล็กมาก สีขาวหรือเหลือง กลิ่นหอม ดอกแบบช่อแยกแขนง ออกเป็นช่อตามปลายกิ่งและตามง่ามใบใกล้ยอด ช่อดอก ยาวถึง 25 เซนติเมตร กลีบเลี้ยง 4 กลีบ รูปไข่กลับ มีขน เกสรเพศผู้ 8 อัน สีขาวมีขน เกสรเพศเมียสีเขียวอ่อน ก้านดอกยาว 2 มิลลิเมตร โคนก้านดอกมีใบประดับสีเขียวรูปสามเหลี่ยมเล็กๆ ผลรูปรีถึงค่อนข้างกลม กว้าง 1.5-5 เซนติเมตร ยาว 2-5 เซนติเมตร เปลือกเป็นตุ่มทั่วทั้งผล เมื่อสุกสีเหลืองแล้วเปลี่ยนเป็นสีแดงหรือน้ำตาล มีเปลือกหนาคัลลายแผ่นหนัง เมล็ดมีเยื่อหุ้ม พบในป่าดิบ ป่าพรุ ป่าชายหาด บนพื้นที่ราบถึงที่ลาดชัน และตามสันเขา ทางภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงใต้ และภาคใต้ ที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 300-1,500 เมตร

ที่มาอ้างอิง : http://biodiversityforest.go.th/index.php?option=com_dofplant&view=showone&id=1603

ภาพถ่ายประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาพฤกษศาสตร์เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คัดเค้าเครือ

Benkara fasciculata (Roxb.) Ridsdale.

RUBIACEAE

รสรยา : จืด ฝาดมัน

ส่วนที่ใช้ : เปลือก ราก

สรรพคุณ : ขับปัสสาวะ แก้แผลเปื่อย

ไม้พุ่มถึงไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 6 เมตร ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ใบรูปรีถึงรูปไข่ ขนาดกว้าง 1.5-5 เซนติเมตร ยาว 3-12 เซนติเมตร หลังใบมีขน ก้านใบยาว 3-10 มิลลิเมตร ดอก ช่อดอกแบบช่อกระจุก กลีบเลี้ยงรูปหลอดสั้น ปลายเป็นแฉก กลีบดอกรูปดอกเข็ม เป็นหลอดยาว (1.5)2.5-4.5 เซนติเมตร และแฉกยาว (0.6)1.5-3 เซนติเมตร ผลมีเนื้อหลายเมล็ด ขนาด 1-1.5 เซนติเมตร มีขน

ที่มาอ้างอิง : http://biodiversityforest.go.th/index.php?option=com_dofplant&id=2414&view=showone&Itemid=59

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการอนุรักษ์พันธุชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เงาะใบเรียวยาว

Nephelium ramboutan-ake (Labill.) Leenh.

SAPINDACEAE

รสยา : จืด เย็น หวาน มัน ฝาด

ส่วนที่ใช้ : ราก กระพี้ แก่น เปลือก

สรรพคุณ : รากขับเหงื่อ กระพี้ขับโลหิตเสีย บำรุงร่างกาย เปลือกสมานแผลสด

ไม้ต้น สูงได้ถึง 30 เมตร เส้นผ่านศูนย์กลาง ประมาณ 90 เซนติเมตร ใบ(1)3-7 คู่ ดอกออกเป็นช่อ เป็นแบบ pseudoternate กลีบเลี้ยงยาว 1.5-2 มิลลิเมตร เชื่อมติดกันเล็กน้อยหรือบางครั้งเชื่อมติดกัน ได้ 35% ของกลีบ กลีบดอกไม่มี เกสรเพศผู้มี 7-8 อัน รังไข่ 2 ช่อง ผล รูปทรงรีค่อนข้างแบน ขนาด 3.5-5×2.5×2 เซนติเมตร เกลี้ยง มีลักษณะเป็นตุ่ม หยาบปกคลุม ตุ่ม หรือหูดที่กล่าวถึง เรียงตามยาวแนว ผล ตุ่มมีรูปร่างสามเหลี่ยมปลายทู่ หรือแบน ยาวได้ถึง 4 มิลลิเมตร

ข้อมูลอ้างอิง : portal.cybertaxon/my.org/flora-malesiana

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาวิชาการวลัยลักษณ์แห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เงาะป่า

Nephelium lappaceum L.

SAPINDACEAE

รสยา : จืด ฝาดมัน

ส่วนที่ใช้ : เปลือก ราก

สรรพคุณ : ขับปัสสาวะ แก้แผลเปื่อย

ไม้ยืนต้นขนาดกลาง มีความสูงประมาณ 15-25 เมตร ลำต้นจะแตกกิ่งก้านสาขามาก เปลือกสีเทาอมน้ำตาลเข้ม กิ่งเล็กกลมสีน้ำตาลอมแดงคล้ำ มีรอยเหี่ยวย่นเกลี้ยง ทรงพุ่มเป็นรูปครึ่งวงกลมแผ่ออกกว้าง ใบเป็นใบรวม มีใบย่อย 2-4 คู่ ก้านใบระหว่างใบย่อยมีขนาดใหญ่ กลม สีน้ำตาลอมแดง ฐานก้านใบหนา รูปร่างใบเป็นรูปไข่ยาวหรือรูปไข่หัวกลับ ขอบใบเรียบสีเขียวอมเหลืองหรือสีนวล เส้นกลางใบขนาดใหญ่ ใต้ใบจะมีคลื่นเล็กน้อย ดอก มี 2 ลักษณะ คือ ช่อดอกเพศผู้ เป็นดอกเงาะที่มีดอกตัวผู้ทั้งช่อดอก และอีกลักษณะ คือ ดอกสมบูรณ์เพศ หรือที่เรียกว่าดอกสมบูรณ์เพศ เป็นดอกที่มีทั้งเกสรเพศผู้และเกสรเพศเมียอยู่ใน ดอกเดียวกัน ผล รวมกันอยู่เป็นช่อ ติดอยู่บนก้านช่อดอก ผลค่อนข้างกลม สีแดง บางพันธุ์สีแดงปนเหลือง ขนาดของผลยาวประมาณ 3.5-8 เซนติเมตร กว้างประมาณ 2-5 เซนติเมตร ขนสั้นยาวขึ้นกับชนิดพันธุ์ แต่โดยทั่วไปยาวเฉลี่ย 0.5-1.8 เซนติเมตร เนื้อในใส อ่อนนุ่ม หรือเป็นสีขาวอมเหลือง ห่อหุ้มเมล็ดอยู่ เมล็ด ลักษณะรูปแบบยาวรี หรือบางครั้งกลม เป็นรูปไข่ ผิวนอกของเมล็ดจะหุ้มด้วยผิวเปลือกบางๆ สีน้ำตาลอ่อน

ที่มาอ้างอิง : <http://ntrb.psu.ac.th/researchcenter/tropicalfruit/fruit/rambutan.htm>

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาวิจัยพืชสวนแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เงาะลำไยชอบหยัก

Paranephelium spirei Lecomte

SAPINDACEAE

รสรยา : เปลือกฝาด ลูกเปรี้ยวอมหวาน รากจืด

ส่วนที่ใช้ : เปลือก ราก ผล

สรรพคุณ : เปลือกสมานแผล ผลกัดเสมหะในลำคอ รากขับปัสสาวะ

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นทรงพุ่ม สูงได้ถึง 12 เมตร เปลือก น้ำตาลอมส้ม เปลือกในสีชมพู ใบ ประกอบแบบขนนกปลายเดี่ยวหรือคู่ มีใบย่อย 2-4 คู่ ปลายเรียวแหลม เนื้อบาง เส้นกลางใบนูนชัดทั้งสองด้าน ดอกสีขาวหรือออกเหลือง ช่อดอกยาวได้ถึง 28 เซนติเมตร ขึ้นใกล้น้ำหรือบนเขาหินปูน จังหวัดสุราษฎร์ธานี สตูล ยะลานคริวาส

ข้อมูลอ้างอิง : กิ่งก้าน, โคมอน ไม้ป่าภาคใต้ เล่ม 3 (Mo-Z) กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2561. 880 หน้า
ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการวิจัยอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จวงไม้หอม

Mastixia arborea (Wight) C.B.Clarke

CORNACEAE

รสยา : ร้อนซ่า หอม

ส่วนที่ใช้ : ราก เปลือก

สรรพคุณ : คุมธาตุ บำรุงธาตุ แก้ปวดท้อง แก้ท้องอืด ท้องขึ้น

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาสมุนไพรอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จันทาใบหนา

Diospyros sp.2

EBENACEAE

รสยา : ขมหอม

ส่วนที่ใช้ : เนื้อไม้

สรรพคุณ : แก้ไข้ดีเดือด แก้ตับปอดพิการ

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาสมุนไพรอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสระบุรี

จันทง

Diospyros dasyphylla Kurz

EBENACEAE

รสนา : ร้อน เมา เอียน

ส่วนที่ใช้ : ราก เปลือก แก่น

สรรพคุณ : บำรุงร่างกาย บำรุงโลหิต แก้อ่อนเพลีย บำรุงไขข้อ

ไม้ต้นสูงถึง 20 เมตร ใบ รูปไข่ถึงขอบขนานแกมรีหรือไข่กลับ กว้าง 3-7 เซนติเมตร ยาว 8-18 เซนติเมตร ปลายแหลม ถึงแหลมกว้าง โคนกลมหรือค่อนข้างรูปหัวใจ มักเบี้ยว ใบแก่เนื้อคล้ายกระดาษแข็ง มีขนบนเส้น กลางใบด้านบน ด้านล่างมีขนกำมะหยี่ติดแน่น เส้นใบ 9-12 คู่ โค้งแล้วเริ่มจางหายไป หรือเชื่อมกันกลางๆ ก่อน ถึงขอบใบ เป็นร่องด้านบน ฐานด้านล่าง เส้นใบย่อยบนด้านล่าง ก้านใบยาว 0.5-1 เซนติเมตร มีขนแน่น กิ่งอ่อน มีขนแน่น เมื่อแก่เกลี้ยง สีเทาหมักเป็นปุ่มปม ดอกเพศผู้ เป็นช่อกระจุกยาว 0.7-1.2 เซนติเมตร มี 3-10 ดอก ออกได้ระดับใบ ไม่มีก้านดอก กลีบเลี้ยงยาว 2-3 มิลลิเมตร รูปประจักษ์กว้าง ปลายจักลึกเกือบถึงโคนกลีบ เป็น แฉกแผ่กว้าง 4 แฉกซ้อนทับกัน มีขนด้านนอก ด้านในเกลี้ยง กลีบดอกยาว 7-10 มิลลิเมตร สีครีม โคนเป็น หลอด หรือคล้ายดอกเข็ม ปลายจักลึกครึ่งกลีบ เป็นแฉก 4 แฉก มีขนด้านนอก เกสรเพศผู้ 12-16 อัน ก้านชูอับ เรณูมีขน รังไข่เป็นหมันมีขน ดอกเพศเมียออกเดี่ยวหรือมี 3 ดอก ก้านดอกยาว 2-3 มิลลิเมตร มีขน กลีบเลี้ยง และกลีบดอกคล้ายในดอกเพศผู้ รังไข่มีขน ผล ขนาด 4-7 เซนติเมตร ก้านผลใหญ่ ยาว 0.5 เซนติเมตร ผลกลม หรือแบนเล็กน้อย มักเป็นปุ่ม ปลายทั้งสองข้างกลมหรือปุ่ม มีขนกำมะหยี่เมื่ออ่อน แก่เกลี้ยง สุกสีส้มสด เปลือก หนา ภายในชุ่มน้ำ เมล็ดมีน้อยกว่า 8 เมล็ด กลีบเลี้ยงมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.2 เซนติเมตร เห็นไม่ชัด รูปจาน รองถ้วย จักถึงโคนเป็นแฉกแผ่หรือโค้งกลับ 4 แฉก ไม่พับจีบหรือเป็นคลื่น มีขนกำมะหยี่ด้านนอก พบน้อยที่ร่มเงาในป่าดิบที่ต่ำ มักขึ้นตามเชิงเขาหินปูน ผลได้ชื่อว่าเป็นพิษ

ข้อมูลอ้างอิง : ปิยะกุล เชื้อ, ไข่มุก พินดา สิริสุนทร กองกานดา ชยามฤต ไม้ป่าภาคใต้ เล่ม - พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ :โครงการจัดพิมพ์คปท. 2558, 768 หน้า
ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาพฤกษศาสตร์อุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จันทนาต้น(เหล็กกี)

Tarennoidea wallichii (Hook.f.) Tirveng. & Sastre

RUBIACEAE

รสยา : ร้อนหอม

ส่วนที่ใช้ : เนื้อไม้

สรรพคุณ : แก้ไข้เพื่อลม แก้สันนิบาต แก้เสมหะและโลหิต แก้ลมวิงเวียน

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาพฤกษศาสตร์แห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จันทน์

Tarenna pulchra (Ridl.) Ridl.

RUBIACEAE

รสยา : ร้อน

ส่วนที่ใช้ : ราก

สรรพคุณ : แก้ไข้ตัวร้อน

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาพฤกษศาสตร์ไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จำปาหอม

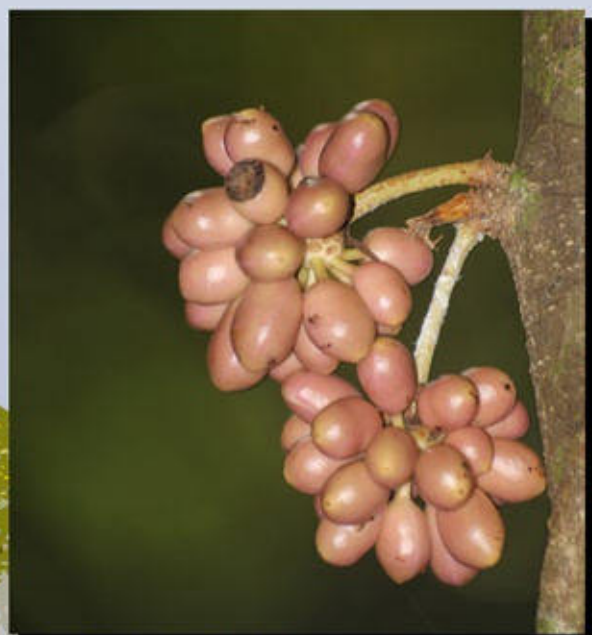
Polyalthia cauliflora Hook.f. & Thomson

ANNONACEAE

รสยา : หอม

ส่วนที่ใช้ : ดอก

สรรพคุณ : บำรุงหัวใจ

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาวิชาการมูลนิธิสยามแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จำปูน

Anaxagorea javanica Blume

ANNONACEAE

รสยา : หอม เย็น หวาน ร้อนเล็กน้อย

ส่วนที่ใช้ : ทั้ง ๕

สรรพคุณ : เป็นยาบำรุงหัวใจ

ไม้พุ่มถึงไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 2-4 เมตร ใบ เดี่ยว รูปรีแกม ขอบขนาน กว้าง 4.5-7.5 เซนติเมตร ยาว 10-19 เซนติเมตร ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ผิวใบเกลี้ยงเป็นมัน ดอก สีขาวนวล ด้านนอกมีสีเขียว ออกเดี่ยวตรงข้ามใบ ดอกบานกว้าง 1.5 เซนติเมตร กลีบรองดอก 3 กลีบ รูปไข่ กลีบดอกหนาแข็ง มี 6 กลีบ เรียงเป็น 2 ชั้นๆ ละ 3 กลีบ เกสรผู้จำนวนมาก เรียงหนาแน่นรอบเกสรเมีย ผล ออกเป็นกลุ่ม โคนผลเรียว ส่วนปลายโตเป็นปมกลม ยาวประมาณ 2-5 เซนติเมตร เมล็ดสีดำ

ข้อมูลอ้างอิง : http://www.qsbg.org/Database/Botanic_Book%20full%20option/search_detail.asp?botanic_id=1416

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการวิจัยอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสระบุรี

จิกดง

Barringtonia pauciflora King

LECYTHIDACEAE

รสรยา : ฝาดมັນ

ส่วนที่ใช้ : ใบ เมล็ด เปลือกต้น เนื้อไม้ ราก

สรรพคุณ : ใบ แก้ท้องร่วง เมล็ด แก้จุกเสียดแน่นท้อง เนื้อไม้ ขับระดูขาว ราก แก้หัด ขับเสมหะ

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 6-15 เมตร เปลือกสีน้ำตาลอมเทา แตกเป็นร่องละเอียดตามแนวตั้ง เปลือกในสีขาว หน่น มีเส้นใย ใบ กว้าง 5-10 เซนติเมตร ยาว 17-30 เซนติเมตร ก้านใบยาว 3-9 เซนติเมตร รูปรีถึงไข่กลับ หรือใบหอกกลับ ปลายหูดังเรียว โคนแคบ ขอบใบไม่จักหรือจักตื้นๆ เส้นใบ 9-15 คู่ ดอก สีขาวถึงสีชมพู หรือออกแดง เป็นช่อใหญ่ยาว 6-13 เซนติเมตร ตั้งตรงหรือแผ่กระจายที่ปลายกิ่งหรือซอกใบ หรือใต้แผลใบ แกนกลางดอกมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 5-8 มิลลิเมตร ที่โคน ก้านดอกยาวได้ถึง 0.5 เซนติเมตร หลอดกลีบเลี้ยง ยาว 5-7 มิลลิเมตร รูปกรวย มี 4 สัน เกือบ ปลายมี 4 พู เกือบ เท่ากัน ยาว 5-10 มิลลิเมตร กลมหรือรูปไข่ กว้าง กลีบดอก 4 กลีบ กว้าง 1.2-1.7 เซนติเมตร ยาว 3-5 เซนติเมตร รูปขอบขนาน โคนเชื่อมกับหลอด เกสรเพศผู้ใกล้โคน เกสรเพศผู้ยาว 2.5-4 เซนติเมตร เรียง 4-7 วง สีขาวมีแต้มชมพูหรือแดง ใกล้โคนรังไข่ 4 ช่อง ก้านเกสรเพศเมียเล็กกว่าเกสรเพศผู้เล็กน้อย ผล กว้าง 4-6 เซนติเมตร ยาว 6-9 เซนติเมตร รูปไข่ถึงรี โคนเรียวแหลม เป็นเหลี่ยมเมื่อตัดขวาง ไม่เป็นสัน สุกสีเขียวอ่อน พบในป่าดิบเขาหินปูน

ข้อมูลอ้างอิง : ชัยวัฒน์ การค้นคว้า พืชหายาก สุนทร กองกานต์ ชัยมฤต, ไม้ป่าภาคใต้ - พิมพ์ครั้งที่ 1.- กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2559. 792 หน้า.
ภาพถ่ายประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการอนุรักษ์พันธุชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ชมพู่หนกปีกชั้ได้

Syzygium pseudoformosum (King) Merr. & L.M.Perry

MYRTACEAE

รสยา : ฝาดมัน รากหอม

ส่วนที่ใช้ : เปลือก, ราก

สรรพคุณ : ห้ามเลือด

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก สูงได้ถึง 15 เมตร เปลือก สีเทาเงินถึงน้ำตาลครีม เรียบหรือแตกเป็นแผ่นไม่เป็นระเบียบ บาง เปลือกในสีชมพูเข้ม ใบ กว้าง 4-12 เซนติเมตร ยาว 16-32 เซนติเมตร ออกเป็นคู่ตรงข้ามกัน รูปรีถึงใบหอกแกมขอบขนาน แหลมหรือเรียวแหลม สอบแคบไปยังส่วนล่างแล้วเป็นโคนกลมหรือรูปหัวใจ เส้นกลางใบเป็นร่องด้านบน เส้นใบ 12-18 คู่ ห่างกัน เป็นร่องด้านบน ชัดด้านล่าง อาจมีเส้นขอบใบข้างกว่ามาก โกล้ขอบใบ เส้นใบย่อยจากทั้งสองด้าน ก้านใบยาวประมาณ 0.5 เซนติเมตร บวมและเนื้อเป็นคอร์ก กิ่งสีเทาอ่อนบางที่ลอก ไม้เป็นมุมหรือเป็นปีก ข้อแบนเล็กน้อย ดอก ใหญ่ สีขาวหรือออกชมพู ออกเป็นช่อแน่นไม่แตกแขนง ยาวได้ถึง 3 เซนติเมตร ที่ปลายกิ่ง ช่อหนึ่งมี 4-7 ดอก ก้านช่อดอกยาวประมาณ 0.5 มิลลิเมตร ไม่มีก้านดอก (หรือยาวน้อยกว่า 3 มิลลิเมตร) ถ้วยฐานดอกสูงประมาณ 1.5 มิลลิเมตร รูปกรวยกว้าง มีโคนเป็นรูปกรวยสั้น ยาวได้ถึง 6 มิลลิเมตร กลีบเลี้ยง 4 กลีบ ยาว 0.5-1 มิลลิเมตร คู่นอกเล็กกว่าเล็กน้อย กลีบดอก 4 กลีบ แยกกัน ขนาด 1-2 เซนติเมตร กลมหรือรูปไข่กลับกว้าง มีจุดต่อมน้ำมัน ร่วงเร็ว เกสรเพศผู้ยาว 3-3.5 เซนติเมตร ก้านเกสรเพศเมียยาวได้ถึง 4 เซนติเมตร ผล ขนาดประมาณ 3 เซนติเมตร ทรงรีกว้างหรือไข่กลับ โคนแคบ ปลายบวมเล็ก มีกลีบเลี้ยงติดทน พบในป่าดิบที่ต่ำและสูง

ข้อมูลอ้างอิง : ไม้ประดับ, ไม้พุ่ม, ไม้ป่าภาคใต้ เล่ม 3 (Mo-Z) กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2561. 880 หน้า
ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการวิจัยอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ชะมวงช้าง

Garcinia nigrolineata Planch. ex T.Anderson

CLUSIACEAE

รสรยา : เปรี้ยว ขม ฝาด

ส่วนที่ใช้ : เปลือกต้น

สรรพคุณ : แก้มะเร็งผิวหนัง

ไม้ต้น สูง 24 เมตร เปลือก สีน้ำตาลเข้มแตกเป็น แผ่นเล็ก เปลือกในสีเหลืองอ่อนถึงสีชมพูอมส้ม มียาง สีครีมหรือเหลืองบางๆ ใบ รีถึงรูปใบหอก กว้าง 4-6 เซนติเมตร ยาว 14-18 เซนติเมตร ปลายเรียวแหลม โคนแคบ เนื้อคล้ายหนังบาง มีจุดสีดำเล็กและลายด้าน ล่าง เส้นใบเล็กตรงขนานกัน โคนและเชื่อมกันใกล้ขอบ ใบ นูน ละเอียด ก้านใบเล็กยาว 1.5 เซนติเมตร กิ่งสีเทา อ่อน ดอก ดอกเพศผู้ยาว 1-1.3 เซนติเมตร สีเหลือง ถึงครีม เป็นช่อมี 3-9 ดอก บนปุ่มเล็กแข็งบนกิ่งใต้ตาใบ ก้านดอกเล็กยาว 0.8-1.4 มิลลิเมตร กลีบเลี้ยง 4 กลีบ ยาว 3 มิลลิเมตร สีครีม เนื้อนุ่ม กลมโค้ง ด้านนอกเป็น สันเมื่อเป็นตาดอก กลีบดอก 4 กลีบ กว้าง 3-4 มิลลิเมตร ยาว 6-9 มิลลิเมตร คล้ายสายเข็มขัด ปลายหู่ หรือแหลม ครึ่งบนโค้งกลับ เกสรเพศผู้จำนวนมาก อยู่ แน่นเป็นก้อนครึ่งวงกลมตรงกลางดอก ก้านสั้น ไม่มีเกสรเพศเมียเป็นหมัน ดอกเพศเมียออกเดี่ยวหรือ 3-5 ดอก ตามซอกใบและปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงและกลีบดอก คล้ายในดอกเพศผู้แต่ใหญ่กว่า กลีบดอกกว้างและหนา กว่า ยอดเกสรเพศเมีย 5-7 แฉก มีปุ่มเล็ก ผล ยาว 4-5 เซนติเมตร กลม ปลายยกขึ้น ยอดเกสรเพศเมียเป็นแผ่น คล้ายจาน เส้นผ่านศูนย์กลาง 4 มิลลิเมตร มีสันจาง สุกสีเหลืองถึงส้ม เมล็ดใหญ่ 5-7 เมล็ด เนื้อบาง พบ ในป่าที่ต่ำใกล้ชายฝั่ง หรือตามลำน้ำ สันเขา เขาหินปูน จังหวัดสุราษฎร์ธานี สงขลา สตูล

ข้อมูลอ้างอิง : คู่มือการเดินสำรวจ ป่าสงวนแห่งชาติ สหิวันธร กองกานดา ขยามฤต, ไม้ป่าภาคใต้ - พิมพ์ครั้งที่ 1.- กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2558. 768 หน้า
ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรชีววิทยาน้ำจืดแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ชะมวงเล็ก

Garcinia parvifolia (Miq.) Miq.

CLUSIACEAE

รสรยา : เปรี๊ยะ

ส่วนที่ใช้ : ใบ ผล ผลอ่อน ราก

สรรพคุณ : กัดเสมหะ แก้ธาตุพิการ ระบายท้อง แก้ไข้ ฟอกโลหิต

ไม้ต้นหรือไม้พุ่ม สูง 18 เมตร เปลือก สีนํ้าตาลเข้ม แตกเป็นแผ่นเล็กหรือเป็นร่องไม่เท่ากัน เปลือกในสีชมพูถึงแดงช้ำ มียางสีเหลืองข้นหรือครีมบางๆ ใบ เล็ก รูปรีถึงใบหอกแกมขอบขนาน กว้าง 2-5 เซนติเมตร ยาว 6-12 เซนติเมตร ปลายแหลมสั้นหรือเรียวแหลม โคนรูปลิ้ม เนื้อคล้ายหนังบาง สีเขียวด้านบน ทั้งสีนํ้าตาลแดง เส้นใบเล็กประมาณ 8 คู่ ห่างกัน 7-15 มิลลิเมตร เป็นมุมแหลมแคบ มีเส้นแฉกตรงไปยัง ขอบใบ เส้นบนๆเชื่อมกัน ฐานรอยขีด เส้นใบย่อยเป็นร่างแหแน่นนูน ก้านใบยาว 1 เซนติเมตร กิ่งสีเทาอ่อนถึง สีนํ้าตาลอมเทา ไม่เป็นสัน ดอกเพศผู้เล็ก เส้นผ่านศูนย์กลาง 0.8-1.2 เซนติเมตร สีครีมถึงเหลืองอ่อน ออกเป็น ช่อหลวมมี 2-9 ดอก ตามซอกใบหรือบนพุ่มเล็กแข็งตามกิ่งใต้ใบ ก้านดอกใหญ่ ยาว 2-6 มิลลิเมตร กลีบเลี้ยง 4 กลีบยาว 3.5 มิลลิเมตร สีครีมรูปไข่ กลีบดอก 4 กลีบ กว้าง 3 มิลลิเมตร ยาว 5 มิลลิเมตร กลมโค้งถึงขอบ ขนานกว้าง ปลายหุบหรือกลม บานออก ไม่โค้งกลับ เนื้อนุ่ม ขอบบาง เกสรเพศผู้ 15-30 อัน อยู่แน่นเป็นก้อน ครีวงกลม ตรงกลางดอกบนก้าน เป็นแท่งสั้นอวบเรณู 4 เซลล์ ก้านชูอับเรณูสั้น ไม่มีเกสรเพศเมียเป็นหมัน ดอกเพศเมียออกเป็นช่อกระจุกมี 3-5 ดอก ตามซอกใบ หรือใต้ใบ ก้านดอกใหญ่ยาว 2 มิลลิเมตร กลีบเลี้ยง 4 กลีบ ยาว 2 มิลลิเมตร ไม่เท่ากัน สีเขียวอมเหลืองรูปสามเหลี่ยม กลีบดอก 4 กลีบยาว 3 มิลลิเมตร เกสรเพศเมียเป็นหมัน 4 อัน ยอดเกสรเพศผู้เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2 มิลลิเมตร คล้ายจาน จักเป็นแฉกตื้น 6 แฉก หรือเป็นชายครุย มีตุ่มเล็ก ผล ยาว 2-3 เซนติเมตร รูปไข่หรือกลม ปลายบวม พบน้อยยอดแบน มีเกสรเพศเมียเล็กซ่อนอยู่ในแอ่งเล็ก โคนบวม กลีบเลี้ยงไม่ชัด ไม่มีร่องหรือสัน กลีบเลี้ยง เปลือกบาง สุกสีเหลือง ถึงสีส้มหรือแดง เมล็ดเล็ก 3-5 เมล็ด เนื้อหนา พบในป่าดิบสูง 600 เมตร

ข้อมูลอ้างอิง : ชัยวัฒน์, โชนก พินตา สิริสุนทร กองกานต์ ชัยนฤดี ไม้ป่าภาคใต้ เล่ม - พิมพ์ครั้งที่ 1.-กรุงเทพฯ :โครงการจัดพิมพ์คปท. 2558. 768 หน้า
ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการอนุรักษ์ทรัพยากรทางชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขำมะเลียง

Lepisanthes fruticosa (Roxb.) Leenh.

SAPINDACEAE

รสยา : เบื่อ จืด ขมเล็กน้อย

ส่วนที่ใช้ : ราก ใบ

สรรพคุณ : แก้ไข้ร้อนภายใน ไข้ดี ดับ หัวใจ แก้ไข้เหนือ ไข้สันนิบาต

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาวิชาการมูลนิธิชานแหงชาติ จังหวัดสราษฏร์ธานี

ชุมแสงร่มใบหนา

Xanthophyllum vitellinum D.Dietr.

POLYGALACEAE

รสยา : เย็น ทวาม

ส่วนที่ใช้ : ราก กระพี้

สรรพคุณ : รากบำรุงร่างกาย กระพี้สุมนไฟแก้ร้อนใน แก้ไข้หวัด

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาพฤกษศาสตร์สวนแห่งชาติ จังหวัดสระบุรีธานี

เชียด

Cinnamomum iners Reinw. ex Blume

LAURACEAE

รสนิยม : ร้อน ร้อนสุขุม

ส่วนที่ใช้ : เปลือกต้น ราก

สรรพคุณ : แก้พิษไข้ทุกชนิด

ไม้ต้นหรือไม้ต้นเล็ก สูง 4-16 เมตร เส้นผ่านศูนย์กลางยาวได้ถึง 39 เมตร เปลือกเรียบ เปลือกด้านในสีเหลือง กิ่งอ่อนสั้นหรือเรียวยาวคล้ายทรงกระบอก เส้นผ่านศูนย์กลาง 2-3 มิลลิเมตร เมื่อแห้งมีสีน้ำตาลเข้มมากถึงสีดำ ส่วนปลายของตาเป็นรูปกรวย ไม่มีเกล็ดหุ้ม ยาว 2-4 มิลลิเมตร มีขนตรง เียงชิดปกคลุมหนาแน่น ใบคล้ายแผ่นหนัง ออกตรงข้ามหรือกึ่งตรงข้าม รูปไข่หรือรูปขอบขนานแกมรีถึงรูปใบหอก กว้าง 4-7 เซนติเมตร ยาว 8-12 เซนติเมตร ไม่หยิกย่น ไม่มีตุ่มใบ ด้านบนเป็นมันวาว มีขนเล็กๆ กระจายประปราย ทั้งด้านบนและด้านล่าง ขนตรงและ เียงชิดกับใบ สีเขียวซีดเมื่อแห้ง ฐานใบกลมมนถึงรูปลิ้น ปลายใบแหลม มีเส้นใบหลัก 3 เส้น เส้นกลางใบเรียบ เส้นกลางใบและเส้นแขนงใบบนทั้งสองด้าน ก้านใบอ่อนสั้น คล้ายทรงกระบอก เป็นร่องตื้นๆ ด้านบนเกือบเกลี้ยง ยาว 0.5 เซนติเมตร หนา 1-2 มิลลิเมตร ช่อดอกออกตามง่ามหรือใกล้ปลายกิ่ง เรียว ยาว เมื่อแห้งเป็นสีดำ ช่อดอก เป็นช่อกระจุกแยกแขนงและแตกแขนงได้ถึง 3 ชั้น ยาวได้ถึง 16 เซนติเมตร ก้านดอกย่อยเป็นเหลี่ยม มีขนสั้นตรง เียงชิดปกคลุม ดอกมีขนปกคลุม เมื่อแห้งมีสีเทาน้ำตาลและกลิ่น ก้านดอกย่อยเรียวยาว ยาว 3-5 มิลลิเมตร ฐานดอก รูปถ้วย สูง 1-3 เซนติเมตร กลีบเป็นพู่พวงรี มีขนดกแนบชิดทั้งสองด้าน ช่อผลยาว 8-12 เซนติเมตร ผลทรงรี หรือทรงไข่กลับ ปลายแหลม ขนาด 8x10 มิลลิเมตร ผลเป็นพืดติดทน มีกาบหุ้มผลเล็กน้อย มีขนแนบชิดปกคลุม ก้านผลเรียวยาว 3-4 มิลลิเมตร หนา 1 มิลลิเมตร มีขนเล็กๆ เียงชิดปกคลุม พบในป่าเต็งรังและป่าดิบเขา สูงถึง 1,800 เมตร มักอยู่ตามไหล่เขาและริมฝั่งแม่น้ำ

ข้อมูลอ้างอิง : http://www.asianplant.net/Lauraceae/Cinnamomum_iners.htm

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการวิจัยอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสระบุรี

แซะ

Callerya atropurpurea (Wall.) Schot

FABACEAE

รस्या : จิต มั่น

ส่วนที่ใช้ : เปลือก ราก

สรรพคุณ : บำรุงร่างกาย ขับปัสสาวะ ช่วยให้เจริญอาหาร

ไม้ต้น สูงได้ถึง 25 เมตร ใบประกอบปลายคี่ เรียงเวียน แกนใบประกอบยาว 10-22 เซนติเมตร โคนก้านพอง ใบย่อยมี 3-5 คู่ รูปรีหรือรูปไข่ เบี้ยวเล็กน้อย เส้นกลางใบขนานทั้งสองด้าน ก้านใบย่อยยาวประมาณ 1 เซนติเมตร ช่อดอกแบบช่อแยกแขนง ออกที่ปลายกิ่ง ยาว 10-20 เซนติเมตร ก้านช่อหนา ใบประดับและใบประดับย่อยขนาดเล็ก ใบประดับย่อยติดทน กลีบเลี้ยงรูปประฆัง เบี้ยว ยาวประมาณ 5 มิลลิเมตร ปลายแยกเป็นแฉกขนาดเล็กไม่เท่ากัน มีขนเป็นมันวาวทั้งสองด้าน ดอกสีชมพูถึงม่วงเข้ม ยาวประมาณ 2 เซนติเมตร กลีบกลางรูปรีกว้าง ยาว 1-1.5 เซนติเมตร โค้งออก มีแถบสีเหลืองตรงกลางด้านใน กลีบคู่ล่างยาวเท่า ๆ กลีบคู่ข้าง ปลายกลีบเชื่อมติดกันรูปไข่กลับ ยาว 1-1.4 เซนติเมตร เกสรเพศผู้เชื่อมติดกัน 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งมี 9 อัน อีกกลุ่มหนึ่งมี 1 อัน ยาวไม่เท่ากัน ยาว 0.7-1.2 เซนติเมตร ก้านเกสรเพศเมียโค้ง ผลรูปรีหรือรูปไข่กลับแบน ยาว 7.5-15 เซนติเมตร ผนังผลหนา มี 1-2 เมล็ด แบน ๆ ยาว 3-4 เซนติเมตร พบในพม่า ภูมิภาคอินโดจีน คาบสมุทรมลายูและสุมาตรา ในไทยพบทุกภาค ขึ้นตามป่าดิบเขา ป่าดิบแล้ง และป่าดิบชื้น ความสูงถึงประมาณ 1,200 เมตร

ข้อมูลอ้างอิง : [http://www.dnp.go.th/botany/detail.aspx?wordnamesci=Callerya%20atropurpurea%20\(Wall.\)%20Schot](http://www.dnp.go.th/botany/detail.aspx?wordnamesci=Callerya%20atropurpurea%20(Wall.)%20Schot)
ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการอนุรักษ์พันธุชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ดำ

Diospyros brandisiana Kurz

EBENACEAE

รสรยา : ฝาดเย็น เหนียว เจริญ

ส่วนที่ใช้ : ราก เปลือก แก่น

สรรพคุณ : บำรุงกำลัง บำรุงร่างกาย แก้อ่อนเพลีย

ไม้ต้นเล็ก สูง 15 เมตร ใบ รูปขอบขนานถึงรูปใบหอกกลับ กว้าง 3.5-6 เซนติเมตร ยาว 14-20 เซนติเมตร ปลายแหลมหรือ เรียวแหลม โคนห่อหรือค่อนข้างแหลม เนื้อคล้ายแผ่นหนัง ขนเกลี้ยงทั้งสองด้าน ยกเว้นบน เส้นใบด้านล่าง เส้นใบ 13-18 คู่ จางหายไปใกล้ขอบใบ ด้านล่างเป็นร่อง เส้นใบย่อยเป็นชั้นบันได ค่อนข้างนูน ด้านล่าง ก้านใบยาวประมาณ 0.5 เซนติเมตร มีขน ดอกเพศผู้สีขาว ก้านดอกยาว 2-5 เซนติเมตร มีขนแน่น สีนํ้าตาลเข้ม กลีบเลี้ยงยาว 2-3 มิลลิเมตร รูปประฆัง ปลายจักลึกเป็นแฉกตรง 5 แฉก มีขนแน่นสีนํ้าตาลดำด้าน นอก ด้านในเกลี้ยง กลีบดอกยาว 2-2.2 มิลลิเมตร โคนเป็นหลอด ปลายจักลึกประมาณ 1/2 ของความยาว กลีบเป็น 5 แฉก หลอดกลีบมีขน สีนํ้าตาลด้านนอก ด้านในเกลี้ยง เกสรเพศผู้ 14-16 อัน ก้านชูอับเรณูมีขน รังไข่เป็นหมันมีขนแน่น ดอกเพศเมียสีขาว ดอกเดี่ยวหรือเป็นกลุ่ม 3-5 ดอก มักออกตามลำต้นใหญ่ ก้านดอก สั้นมาก กลีบเลี้ยงรูปประฆัง ปลายจักลึก ยาวเท่ากับหลอดกลีบ เป็นแฉกตรง 5 แฉก ไม่พับจีบหรือขอบเป็นคลื่น มีขนด้านนอก เกลี้ยงด้านใน กลีบดอกคล้ายในดอกเพศผู้แต่ใหญ่กว่าเล็กน้อย เกสรเพศผู้เป็นหมัน 4-5 อัน ก้านชูอับเรณูมีขนรังไข่ขนแน่น ก้านเกสรเพศเมีย 1 อัน ผล กลม ขนาด 4-5 เซนติเมตร ปลายสองด้านค่อนข้างห่อถึงแบน มีร่องตามแนวตั้ง มีขนเมื่ออ่อน สุกสีนํ้าตาลเข้ม พบในป่าดิบที่ต่ำ สูงถึง 400 เมตร จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา กระบี่ ตรัง

ข้อมูลอ้างอิง : เจริญ ภรณ์ป๋วย, พันธุ์ไม้เศรษฐกิจ ก่อร่างสร้างชาติ ช่างอุตสาหกรรรมไม้ป่าภาคใต้ เล่ม 1 พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คปฟ. 2558, 768 หน้า; ภาพประกอบ ภาพถ่ายประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการอนุรักษ์ทรัพยากรทางน้ำ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ดำตะโก

Diospyros wallichii King & Gamble

EBENACEAE

รสนิยม : ร้อน มัน

ส่วนที่ใช้ : ใบ เปลือก แก่น

สรรพคุณ : แก้ลม บำรุงร่างกาย

ไม้ต้น สูงถึง 15 เมตร เปลือก สีเทาอ่อนถึงน้ำตาลอมเทาหรือสีออกดำ เรียบหรือค่อนข้างหยาบ มีช่องอากาศทั่วไป เปลือกในสีเหลืองอ่อนหรือสีชมพูอมส้ม ใบ มีขนาดและรูปร่างหลายแบบมักรูปรีหรือขอบขนาน กว้าง 4-12 เซนติเมตร ยาว 10-32 เซนติเมตร ปลายทุติงเรียวแหลม โคนรูปกลมถึงกลมเนื้อคล้ายแผ่นหนังหรือกระดาษ เหนียวแข็ง ด้านบนค่อนข้างเป็นลอน ด้านบนเกลี้ยงหรือมีขนสีทองบนเส้นกลางใบ ด้านล่างมีขนสีสนิมถึง เกลี้ยง อาจมีขนวล มักมีต่อมเป็นรู 2 ต่อม ใกล้โคนใบด้านล่าง เส้นใบ 12-18 คู่ มีเส้นใบสั้นแซมตรงกลางเส้น ใบค่อยๆ จางหายไปหรือเชื่อมเป็นวงห่างจากขอบใบ 1-2 มิลลิเมตร เป็นร่องหรือจางด้านบน ฐานด้านล่างเส้นใบ ย่อเป็นขั้นบันไดจาง ก้านใบยาว 0.7-1.7 เซนติเมตร มีขนสีสนิมเมื่ออ่อน แก่เกลี้ยง กิ่งมีขนคล้ายก้านใบ ดอกเพศผู้ออกเป็นช่อกระจุกแตกแขนงเล็ก เป็นง่ามยาวถึง 15 เซนติเมตร มีถึง 10 ดอก ออกตามซอกใบหรือตาม กิ่งแก่ได้ ก้านใบ ก้านดอกยาว 1.5-2.5 มิลลิเมตร กลีบเลี้ยงยาว 3-4 มิลลิเมตร ปลายจักหนึ่งส่วนสามของกลีบเป็นแฉกรูปสาม เหลี่ยม 4-5 แฉก พับจีบไม่ซ้อนกัน มีขน กลีบดอกสีขาวหรือสีชมพูอมส้มอ่อน ยาว 8-12 มิลลิเมตร ขนสีเงิน โคนเป็นหลอด ปลายจักครึ่งหนึ่งถึงหนึ่งส่วนสามของกลีบเป็นแฉก 4-5 แฉก มีขนสีเงินแน่นด้านนอก ด้านใน เกลี้ยง เกสรเพศผู้ 14-18 อัน อับเรณูมีขนตรงเส้นกลาง รังไข่เป็นหมัน มีขน ดอกเพศเมีย ออกเดี่ยวหรือเป็น ช่อกระจุกสั้น มี 2-5 ดอก ก้านดอกยาว 1-3 มิลลิเมตร มีขน กลีบเลี้ยงปลายจักเกือบถึงโคน กลีบดอกเหมือนในดอกเพศผู้แต่ใหญ่กว่า เกสรเพศผู้เป็นหมัน 8 อัน รังไข่มีขนกำมะหยี่ ก้านเกสรเพศเมียมี 4 อัน ผล กว้าง 1.5-3 เซนติเมตร ยาว 2-3.5 เซนติเมตร ก้านผลยาว 0.5-1 เซนติเมตร รูปไข่ถึงขอบขนานหรือกลม ปลายกลมแบนหรือบวมเล็กน้อย มียอดแหลมสั้น โคนกลม มีขนสีสนิมหรือสีเงินเมื่ออ่อน แก่เกลี้ยงและแข็งเมล็ดมี น้อยกว่า 8 เมล็ด กลีบ เลี้ยงเส้นผ่านศูนย์กลาง 3-4 เซนติเมตร โอบหุ้มโคนผล ปลายจักครึ่งกลีบเป็นแฉก 4-5 แฉก ปลายชี้ตรง มีเนื้อเยื่อหนาแข็งระหว่างแฉก มีขนกำมะหยี่เมื่ออ่อน แก่ด้านนอกเกลี้ยง พบในป่าเดิมและป่ารุ่น

แหล่งอ้างอิง : ช่างต้นเออร์, ไซมอน ฟันดา ลิตเติ้ลสโตน กองกานดา ชยามฤต ไม้ป่าภาคใต้ เล่ม 1 - พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :โครงการจัดพิมพ์คปฟ. 2558. 768 หน้า
ภาพถ่ายประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

แดง

Syzygium glaucum (King) Chantar. & J.Parn

MYRTACEAE

รสยา : ฝาด หวาน

ส่วนที่ใช้ : เปลือก ราก แก่น

สรรพคุณ : บำรุงเลือด ฟอกเลือด แก้เลือดเสีย บำรุงร่างกาย

ไม้ต้นขนาดกลาง สูงได้ถึง 25 เมตร มีพุ่มขนาดเล็กน้อย เปลือก สีเทาออกชมพูถึงน้ำตาลแดง เรียบเมื่อต้นอ่อน แล้วแตกเป็นร่องหรือเกล็ดเมื่อต้นแก่ เปลือกในสีน้ำตาลออกชมพูอ่อน หนา ใบ กว้าง 2-5 เซนติเมตร ยาว 6-14 เซนติเมตร รูปไข่กลับถึงรีแคบ หรือรูปใบหอกแกมขอบขนาน ปลายหู่หรือเรียวแหลมกว้าง โคนรูป ลิ่ม เนื้อคล้ายหนังบาง สีเขียวเข้มมันด้านบน ด้านล่างมีนวล เส้นกลางใบแบนหรือค่อนข้างนูนด้านบน มีร่อง ตรงกลางเส้นใบ 14-18 คู่ ห่างกัน นูนละเอียดทั้งสองด้าน เส้นขอบใบเล็ก 1-2 เส้น เส้นใบย่อยแยกไม่ออกจากเส้นใบ ก้านใบยาว 0.5-1 เซนติเมตร กิ่งเล็ก สีน้ำตาลแดง มีเกล็ดอ่อน ไม่เป็นมุกหรือสัน ดอก สีขาวออกเป็นช่อแตกแขนง หรือเป็นกลุ่มของช่อกระจจะ ยาวได้ถึง 11 เซนติเมตร ดอกน้อย ที่ปลายกิ่งหรือง่ามใบบนๆ แกนกลางช่อและแขนงช่อเรียวแบนหรือมี 4 มุม ไม่มีก้านดอก ถ้วยฐานดอกสูงประมาณ 7 มิลลิเมตร รูปประจ้งสอบแคบที่โคนเป็นก้านด้วยเรียว ยาวประมาณ 3.5 เซนติเมตร กลีบเลี้ยง 4 กลีบ ยาว 1.5-2 มิลลิเมตร ค่อนข้างหนา ร่วงเร็ว กลีบดอกกลม แยกกัน 4 กลีบ กว้าง 2.5-4 มิลลิเมตร มีจุดต่อม 20-40 ต่อม เกสรเพศผู้ยาว 7-9 มิลลิเมตร ก้านเกสร เพศเมีย ยาว 8-12 มิลลิเมตร อ้วนต่ำกว่าเกสรเพศผู้ ผล ขนาด ประมาณ 2.5 เซนติเมตร ทรงกลมถึงรูปไข่ หรือกึ่งลูกแพร์ ปลายมนเล็ก กลีบเลี้ยงติดเป็นขอบตื้น ผลแก่เป็นสันจางๆ พบในป่ารุ่น และป่าโปร่ง สูงได้ถึง 1,600 เมตร ตามชายฝั่งที่เป็นหิน และสันเขา

ฉบับแก้ไขปรับปรุง : ศิวรักษ์, ไซมอน ไม้ป่าภาคใต้ เล่ม 3 (Mo Z) -กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2561. 880 หน้า
ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาพฤกษศาสตร์อุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

แดงเขา

Syzygium attenuatum (Miq.) Merr. & L.M.Perry subsp. *circumscissum* (Gagnep.) Chantar. & J.Parn

MYRTACEAE

รสรยา : ฝาดอมขมเล็กน้อย หวานอมมันเล็กน้อย

ส่วนที่ใช้ : เปลือก ราก

สรรพคุณ : สมานแผล ฆ่าเชื้อ บำรุงข้อกระดูก

ไม้ต้นทรงพุ่ม หรือไม้ต้นเล็กถึงขนาดกลาง สูง 3 ถึง 16 เมตร กิ่งเล็กเรียว เปลือกสีส้มปนสนิมถึงสีน้ำตาลแดงสด แตกเป็นเกล็ดใหญ่บางคล้ายกระดาษ ใบ เล็ก กว้าง 1.5 - 3 เซนติเมตร ยาว 3 - 8 เซนติเมตร รูปรีแคบถึงรูปใบหอกปลายเรียวแหลมยาว โคนรูปกลม เนื้อใบคล้ายหนังสีเขียวเข้มด้านบน สีออกเหลืองด้านล่าง ใบแก่สีแดง เส้นกลางใบเป็นร่องด้านบน เส้นใบ 8-10 คู่ เส้นเล็กเรียว จาง มักแยกจากกันยากกับเส้น ใบย่อยเส้นขอบใบจาง 1 เส้น ห่างจากขอบใบ 1 มิลลิเมตร ก้านใบยาวได้ถึง 0.5 เซนติเมตร ดอกเล็ก สีขาวหรือครีม ออกเป็นช่อแตกแขนง ยาว 2.5 - 6 เซนติเมตร ที่ปลายกิ่งและง่ามใบบนๆ ดอกน้อย ก้านช่อดอกยาว 1 เซนติเมตร ไม่มีก้านดอก ถ้วยฐานดอกสูง 6-8 มิลลิเมตร รูปกรวยแคบ ก้านถ้วยเล็กเรียวยาว มีสีชมพูถึงสีแดง ชุ่มเมื่อดอกบาน กลีบเลี้ยง 4-5 กลีบ กลีบดอก 4-5 กลีบ ยาว 1-2 มิลลิเมตร มีจุดต่อม 30-50 จุด เชื่อมกันในตาดอกและร่วงเมื่อดอกบาน ผล กว้าง 0.5 เซนติเมตร ยาว 0.8 ถึง 1 เซนติเมตร สุกสีขาวถึงม่วงอมแดงเข้ม ทรงขอบขนานหรือไข่กลับ ปลายมนเล็กน้อย กลีบเลี้ยงติดที่ปลาย พบในป่าดิบเขา สูง 700 ถึง 1,200 เมตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี กระบี่ นครศรีธรรมราช สตูล

ข้อมูลอ้างอิง : ชัยวัฒน์, โชนอน. ไม้ป่าภาคใต้ เล่ม 3 (Mo-Z). กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2561. 880 หน้า
ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการอนุรักษ์ทรัพยากรทางชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตรีด

Litsea myristicaefolia (Wall. ex Nees) Hook.f.

LAURACEAE

รสนยา : ขม เอียน

ส่วนที่ใช้ : ใบ เปลือก

สรรพคุณ : แก้ไข้

ไม้ต้นเล็กถึงกลาง สูง 6-20 เมตร บางที่มีพูพอน เปลือก น้ำตาลอมเทาถึงออกชมพู เรียบถึงลอกเป็นแผ่นหรือเป็นเกล็ด เปลือกในสีเหลืองถึงน้ำตาล กลิ่นหอม ใบ กว้าง 3-7 เซนติเมตร ยาว 8-20 เซนติเมตร รูปขอบขนาน แกมรีถึงไข่กลับแคบ ปลายทู่หรือเรียวแหลมโคนรูปลิ้น เนื้อคล้ายหนัง เกลี้ยงทั้งสองด้าน มีนวลด้านล่าง เส้นกลางใบเป็นร่องด้านบน เส้นใบ 7-12 คู่ งามหรือเป็นร่องเล็กน้อยด้านบน เห็นไม่ชัดด้านล่าง เส้นใบย่อยคล้าย ร้างแหลมเอียด งามทั้งสองด้าน ก้านใบยาว 1-3 เซนติเมตร เป็นร่องด้านบน เกลี้ยง ดอกออกเป็นช่อคล้ายช่อกระจจะ ยาว 1-2.8 เซนติเมตร ตามซอกใบหรือใต้รอยแผลใบ แต่ละช่อซี่ร่มยาว 0.5-1 เซนติเมตร มี 5-7 ดอกต่อ 1 ช่อซี่ร่ม แต่ละ ดอกมีก้านดอกยาว 1.5-2 มิลลิเมตร เกลี้ยง ผล ยาว 1-1.3 เซนติเมตร ก้านผลใหญ่ล่ำ ยาว 2 เซนติเมตร ค่อนข้างกลม เกลี้ยง หุ้มด้วยถ้วยกลีบรวมเล็ก หรือรูปกระบอกบางส่วน เกลี้ยง เส้นผ่านศูนย์กลางยาว 1-1.2 มิลลิเมตร พบในป่าดิบที่ต่ำ สูงได้ถึง 100 เมตร จังหวัดพังงา นครศรีธรรมราช ตรัง สตูล

แหล่งอ้างอิง : ขนอม การเดินธร พินดา สิทธิสุนทร กองกานดา ชยามฤต, ไม้ป่าภาคใต้ - พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ. 2559. 792 หน้า.
ภาพถ่ายประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการอนุรักษ์พันธุชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตะขบนก

Aporosa penangensis (Ridl.) Airy Shaw

PHYLLANTHACEAE

รสรยา : ฝาด เย็น

ส่วนที่ใช้ : ใบ เปลือก

สรรพคุณ : แก้ไข้

ไม้ต้น สูงได้ถึง 16 (30) เมตร เปลือกสีน้ำตาลอมส้ม อ่อนถึงสีน้ำตาลเข้ม เรียบหรือแตกเป็นแผ่น เปลือกในสีชมพู มีขีดสีเข้ม ใบ บางคล้ายกระดาษ มีต่อมไม่ชัดตามขอบใบ และตามเส้นข้างใบ ช่อดอกเพศผู้ยาว 0.6-1.8 เซนติเมตร ดอกขนาด 0.4-1 มิลลิเมตร เกสรเพศผู้สั้นกว่ากลีบเลี้ยงดอกเพศเมีย มีก้านดอกยาวไม่ถึง 0.5 มิลลิเมตร รังไข่ 2 ช่อง ผลขนาด 0.9-1.5 เซนติเมตร สีส้มสด เมื่ออ่อนโคนแคบ

ข้อมูลอ้างอิง : ไม้พื้นเมือง, ไซมอน ไม้ป่าภาคใต้ เล่ม 3 (Mo-Z) กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2561. 880 หน้า
ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการอนุรักษ์พันธุชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตับหلامใบเล็ก

Xanthophyllum eurhynchum Miq.

POLYGALACEAE

รสรยา : เย็น เม้าเปื้อ

ส่วนที่ใช้ : เปลือกต้น ราก

สรรพคุณ : แก้โลหิตเสีย

ไม้ต้นสูงได้ถึง 20 เมตร ใบ กว้าง 2-5.5 เซนติเมตร ยาว 6-11 เซนติเมตร รูปไข่ถึงขอบขนาน แกมรี พบน้อยรูปไข่กลับ ปลายเรียวแหลม โคนกลมถึง รูปลิ้น ขอบเป็นคลื่น ผิวเป็นฟูกเล็กน้อยด้านบน ใบแก่ สีเขียวอมเทาด้านบน สีเขียวอมเหลืองด้านล่าง เกลี้ยง มีต่อม 1-5 ต่อม ไม่มีนวล เส้นกลางใบเป็นแฉ่งหรือแบนมีร่องตรงกลางด้านบน เส้นใบ 3-5(6) คู่ เป็นวง และเชื่อมกัน โกล้ขอบใบเป็นเส้น ขอบใบใกล้โคนเส้นใบย่อยเป็นร่างแห ก้านใบ ยาว 0.4-1 เซนติเมตร มีร่อง ด้านบน เกลี้ยงหรือมีขนในร่อง ตาใบมีขน ขนาด 0.5-1 มิลลิเมตร ไม่มีก้าน ออกที่ง่ามใบ (ไม่พบเหนือง่ามใบ) ดอก สีขาวหรือออกชมพู (ดอกแห้งสีเหลืองอมส้ม) มีสีเหลือง แด้มที่โคนกลีบดอกบน ออกเดี่ยวหรือเป็นคู่ที่ ง่ามใบและปลายกิ่ง แตกแขนง หรือมีแขนงสั้น 1-2 แขนง โกล้โคน มีขนเล็กสั้น ก้านดอกยาว 2-3 เซนติเมตร มีขนเล็กสั้น กลีบเลี้ยงยาว 1.5-3.5 มิลลิเมตร กลีบในใหญ่ที่สุด กลีบดอกยาว 6-8 มิลลิเมตร ค่อนข้างเท่ากัน กลีบบนโค้งออก เกสรเพศ ผู้ยาว 6-8 มิลลิเมตร แยกกัน รังไข่มีขนแน่น ก้านเกสร เพศเมียมีขนประปราย ผล ขนาด 1.2-2 เซนติเมตร ทรง กลมถึงรีกว้าง สีเขียวอมเทาถึงน้ำตาลทอง มีร่องหรือ สัน ไม่สม่ำเสมอ 2-4 อัน มักย่นขัด มีขนกำมะหยี่ สั้นแน่นเป็นป็น มี 1-2 เมล็ด พบในเรือนยอดชั้นรอง ทั้งในป่าที่ต่ำและสูง

ข้อมูลอ้างอิง : ชัยอนันต์, โชนอน. ไม้ป่าภาคใต้ เล่ม 3 (Mo-Z). กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2561. 880 หน้า
ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตาไก่ชอบหยัก

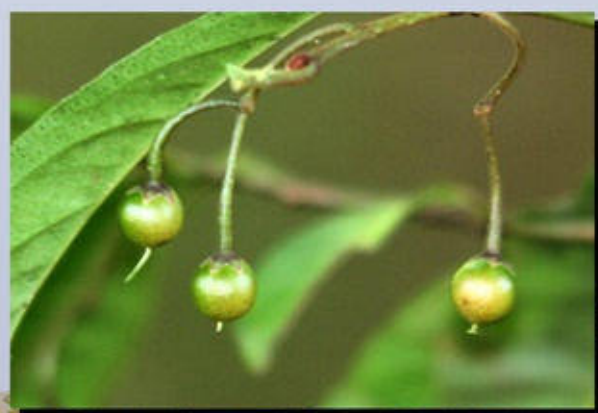
Ardisia pedunculata Fletcher

PRIMULACEAE

รสยา : เย็น

ส่วนที่ใช้ : ราก เปลือก

สรรพคุณ : แก้ไฟลามทุ่ง งูสวัด

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาพฤกษศาสตร์ยานแห่ชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตีนเป็ดดำ

Alstonia angustiloba Miq.

APOCYNACEAE

รสรยา : จืด ขมเย็น ร้อนเล็กน้อย

ส่วนที่ใช้ : ใบ ดอก ราก

สรรพคุณ : แก้ไข้หวัด ไข้ตัวร้อน แก้ไข้ผื่นโลหิต ขับผายลม ขับโลหิต

ไม้ต้นใหญ่ สูงถึง 45 เมตร โคนมีพูพอน ต้นยังเล็ก มีเรือนยอดทรงเจดีย์ เปลือก สีน้ำตาลหรือเทาดำ เปลือกในมีจุดสีน้ำตาลอมเหลือง มียางขาว ใบ ออก เป็นวงรอบข้อ 4-8 ใบ รูปรีแกมขอบขนานหรือรูปไข่ กลีบ กว้าง 2-6 เซนติเมตร ยาว 5-17 เซนติเมตร ปลายแหลมทู่ โคนแหลม เกือบมีคราบขาวด้านล่าง เส้นใบ 30-60 คู่ ขนานกัน เส้นใบตรงทำมุมฉากกับเส้นกลางใบ เส้นใบ ด้านบนไม่ชัด ก้านใบยาว 1.5-3.5 เซนติเมตร ดอก สีขาว กว้าง 8-10 มิลลิเมตร ออกเป็นช่อยาว 0.5-1 เซนติเมตร มีดอกติดเป็นวงหลายดอก ก้านช่อ ดอกมีขน ก้านช่อดอกยาว 1-3 มิลลิเมตร กลีบเลี้ยงยาว 1.5-2 มิลลิเมตร มีขนโดยเฉพาะที่ขอบหลอด กลีบ ดอกยาว 6-8 มิลลิเมตร ปลายเป็นพู่รูป สามเหลี่ยมแคบ ยาว 5-6 มิลลิเมตร เรียงซ้อนไปทางซ้ายในตาดอก ด้านนอกเกลี้ยง ด้านในมีขน ยกเว้นที่โคนเกสรเพศผู้ติด ค่อนไปทางด้านบนของหลอดกลีบดอก จานฐานดอก เล็กมาก หรือไม่มี รังไข่เกลี้ยง ก้านเกสรเพศเมียยาว 3-6 มิลลิเมตร ผล กว้าง 0.3 เซนติเมตร ยาว 20-30 เซนติเมตร ออกเป็นคู่ เกือบหรือมีขน เมล็ดหุ้ม พบใน ป่าเบญจพรรณหรือตามขอบป่าพรุ ที่จังหวัดตรังและได้ลงไป

ข้อมูลอ้างอิง : พืชเมืองร้อน, ไซมอน ฟินดา ลิขสิทธิ์ ก่อการณดา ชยามฤต ไม่ปานาคได้ ฉบับ 1 – พิมพ์ครั้งที่ 1 - กรุงเทพฯ :โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2558. 768 หน้า
ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาโรคพืชสวนแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตีนเป็ดเล็ก

Alstonia rostrata C.E.C. Fisch.

APOCYNACEAE

รสรยา : เมฆ เบื่อ เอียน

ส่วนที่ใช้ : เปลือกต้น ราก

สรรพคุณ : แก้ธาตุพิการ บำรุงหัวใจ

ไม้ต้น สูงถึง 30 เมตร เปลือกสีส้มหรือน้ำตาลอ่อน เปลือกในสีขาว มียางขาวมาก ใบรูปขอบขนานหรือรูปรี กว้าง 1.6-5.5 เซนติเมตร ยาว 5-14 เซนติเมตร ติดเป็นวงรอบข้อ 3 ถึง 4 ใบ เรียวแหลมไปทางปลาย โคนแหลม เกือบ เส้นใบ 35-55 คู่ อยู่ชิดขนานกัน ก้านใบยาว 1-2.3 เซนติเมตร มีปีกเล็กแคบ ดอกสีขาวออกเป็นกลุ่มมีหลาย ดอก ช่อดอกยาว 2-4.2 เซนติเมตร ก้านดอกย่อยยาว 1-2 มิลลิเมตร ไม่มีขนกลีบเลี้ยงยาว 1.5-2 มิลลิเมตร สีแดงมอๆ รูปไข่ปลายตัดหรือกลม มีขนเฉพาะที่ขอบ กลีบดอกมีหลอดกลีบยาว 4-6 มิลลิเมตร กลายเป็นกลีบรูปขอบขนานปลายกลม ยาว 2.5 มิลลิเมตร เรียงซ้อนไปทางซ้ายในหลอดกลีบดอก ขนละเอียดด้านในเกสรตัวผู้ติดเหนือกึ่งกลางหลอดกลีบดอกเล็กน้อย อับเรณูยาว 1 มิลลิเมตร สีเหลืองทอง รังไข่เกือบกลม ไม่มีจานฐานดอก ก้านเกสรเพศเมียยาวมากกว่า 3 มิลลิเมตร ผล กว้าง 0.8 เซนติเมตร ยาว 12-20 เซนติเมตร ออกเดี่ยว เกือบ ผนังผลหนาเมล็ดกว้าง 2.5 มิลลิเมตร ยาว 10 มิลลิเมตร ปลายกลมทั้งสองด้าน พบในป่าดิบ ป่าร่วน สูง 1,300 เมตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สตูล สงขลา

ข้อมูลอ้างอิง : สมบูรณ์ การพัฒนารูปแบบ การศึกษาพืชสมุนไพรท้องถิ่นภาคใต้ - พิมพ์ครั้งที่ 1 - กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คปท.2558, 768 หน้า
ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการวิจัยพืชสวนแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทั้งแมงดา

Beilschmiedia brevipes Ridl.

LAURACEAE

รสยา : ร้อน

ส่วนที่ใช้ : ราก เนื้อไม้

สรรพคุณ : ช่วยให้เกิดลมเดินสะดวก

ไม้ต้นเล็ก สูงประมาณ 12 เมตร เปลือกต้นสีเทาอ่อน เรียบ ใบกว้าง 3-6 เซนติเมตร ยาว 7-13.5 เซนติเมตร เนื้อใบ คล้ายกระดาษ ออกตรงข้ามหรือสลับ เวียนรอบกิ่ง รูปใบหอกแกมรี ปลายเรียวแหลม โคนรูปกลม เส้นใบ 8-10 คู่ เล็กเรียว โค้ง เชื่อมกันใกล้ขอบใบ ใบแก่เกลี้ยงทั้งสองด้าน ก้านใบยาว 0.5-1 เซนติเมตร ดอกออกเป็นช่อกระจุก สั้นมาก ยาวประมาณ 1 เซนติเมตร มีใบประดับบางคล้ายกระดาษ ยาวประมาณ 5 มิลลิเมตร ผลกว้าง 0.5-1 เซนติเมตร ยาว 1.5-2.2 เซนติเมตร รูปขอบขนานแกมรี สีเขียวเข้ม สุกสีส้มดำอมม่วง พบในป่าดิบที่ต่ำ จ. นครศรีธรรมราช

เก็บยี่ : โยธินันท์, ปาริชาติ, พันดา, สัตถ์สุนทร, กองกานดา, ชยามฤต, ไม่ปรากฏได้แล่ม 2 - พิมพ์ครั้งที่ 1-กรุงเทพฯ :โครงการจัดพิมพ์คปฟ. 2559, 792 หน้า

ภาพถ่ายประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการวิจัยพืชสวนแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นากบุดเขา

Kayea kunstleri King

CLUSIACEAE

รสรยา : ฝาด ร้อนเล็กน้อย ชื่น

ส่วนที่ใช้ : ใบ เปลือกต้น กระพี้ ราก แก่น ดอก

สรรพคุณ : สมานแผล บำรุงโลหิต บำรุงผิวให้สดชื่น แก้ห้มีผดผื่น

ไม้พุ่มใหญ่หรือไม้ต้นเล็ก สูงถึง 11 เมตร กิ่งพาดเลื้อย เปลือก สีสน้ำตาลอมแดงแตกเป็นแผ่นเล็ก ใบ รูปรีแคบ ถึงใบหอก กว้าง 2-3.5 เซนติเมตร ยาว 5-9 เซนติเมตร ออกห่างๆ ปลายเรียวแหลม โคนรูปกลม เนื้อคล้ายหนัง บาง ด้านบนสีเขียวสดหรือเขียวเข้มขุ่น ด้านล่างสีเขียวอ่อนกว่าถึงสีอมเหลือง เส้นใบ 10-14 คู่เห็นชัด มีเส้นใบ ลั่นแซมขนุนชัดด้านล่าง เชื่อมเป็นวงใกล้ขอบเส้นใบบนด้านล่าง ก้านใบยาวประมาณ 0.5 เซนติเมตร ใหญ่แข็ง มีใบลดรูปคล้ายใบประดับ 2-4 ใบ รูปใบหอกหรือใบเข็ม อยู่ระหว่างโคนก้านใบ กิ่งสีน้ำตาลเข้ม เมื่ออ่อน มีสะเก็ดเล็กน้อย ดอกสีขาวขนาด 3-4 เซนติเมตร ออกเดี่ยวที่ปลายกิ่งหรือที่ง่ามใบ ก้านดอกยาว ประมาณ 0.3 เซนติเมตร ใหญ่แข็ง มีใบประดับย่อยเล็กรูปใบหอกหลายใบที่โคน กลีบเลี้ยงสีเขียวอ่อนรูปไข่ กว้างถึงค่อนข้าง กลม ยาว 8-10 เซนติเมตร ไม่เท่ากัน กลีบดอก 4 กลีบ รูปไข่กว้าง ปลายหู่ มักโค้งเข้าใน กว้าง 5-8 มิลลิเมตร ยาว 10-15 มิลลิเมตร บางที่แยกไปเกือบถึงโคน (ทำให้เห็นเป็น 6 กลีบแคบ) เกสรเพศผู้ ยาว 8-15 มิลลิเมตร เล็กเรียว ปลายเกสรเพศเมีย มี 4 ง่าม ผล รูปลูกแพร์มีจะงอยสั้นหรือรูปไข่ถึงกลม กว้าง 1.5-2.5 เซนติเมตร ยาว 2.5-3.5 เซนติเมตร ปลายมีก้านเกสรเพศเมียเล็กติดอยู่ ก้านผลแข็ง ยาวประมาณ 1 เซนติเมตร มีกลีบเลี้ยงหนา สีเขียวอมน้ำตาลอ่อนถึงสีน้ำตาลอมเหลืองติดอยู่ที่โคน พบได้ทั่วไปตามป่าดิบที่ต่ำ สูง 200 เมตร ตามลำเขา หรือที่เป็ด จังหวัดสุราษฎร์ธานี พังงา สงขลา

ข้อมูลอ้างอิง : ผศ.ดร. การันต์ วัฒนศิริ พิษณุตนธ์ กองกานดา วิทยามฤต, ไม้ป่าภาคใต้ - พิมพ์ครั้งที่ 1.- กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปท.2558, 768 หน้า
ภาพถ่ายประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการอนุรักษ์พันธุกรรมแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นางแย้มฐานใบเว้า

Clerodendrum sp.

LAMIACEAE

รสยา : หอม เย็น

ส่วนที่ใช้ : ดอก ใบ เปลือก

สรรพคุณ : แก้ไข้ทุกชนิด บำรุงหัวใจ

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาวิชาการอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นางแย้มป่า

Clerodendrum villosum Blume

LAMIACEAE

รสยา : จืดเย็น ขมเล็กน้อย

ส่วนที่ใช้ : ใบ ราก

สรรพคุณ : แก้ไข้ร้อนเย็น กระทุ้งพิษไข้

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์อุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ปลายสาน

Eurya acuminata DC.

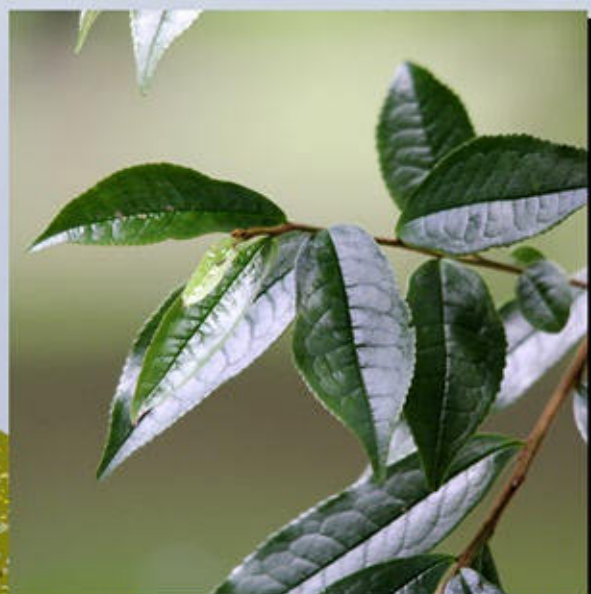
PENTAPHYLACAEAE

รสยา : หวานเอียน เหมะ เปื้อน จืด

ส่วนที่ใช้ : เปลือก ราก แก่น

สรรพคุณ : ขับปัสสาวะ สลายก้อนนิ่ว บำรุงโลหิต แก้อ่อนเพลีย

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 2-12 เมตร ไม่ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มกลมหรือรูปไข่ทึบ แตกกิ่งต่ำ กิ่งก้านมีขนปกคลุม เปลือกสีน้ำตาลเข้ม แตกเป็นสะเก็ดสีเหลี่ยม ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่แกมรูปขอบขนาน รูปใบหอกหรือรูปไข่แกมใบหอก กว้าง 1-3 เซนติเมตร ยาว 3-20 เซนติเมตร ปลายใบแหลม โคนใบสอบขอบใบ ส่วนปลายใบ จักพินเลื้อย ผิวใบด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างมีขนอ่อนนุ่ม เส้นแขนงใบข้างละ 8-12 เส้น ก้านใบยาว 3-5 มิลลิเมตร ดอก สีเหลืองนวล มีกลิ่นหอม ดอกแยกเพศต่างต้นออกเป็นช่อแบบ ช่อกระจุกตามซอกใบและกิ่งช่อดอก ยาว 27-30 เซนติเมตร กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ด้านนอกมีขน กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ช้อนเหลื่อมกัน ดอกเพศผู้เกสรสีน้ำตาลแดง 20 อัน ดอกเพศเมียมีก้านชูเกสรเพศเมีย 3 อัน เชื่อมติดกันที่ฐาน ดอกบานเต็มที่กว้าง 4-10 มิลลิเมตร ผล ผลแบบผลมีเนื้อ รูปกลม ขนาด 3-6 มิลลิเมตร ผิวเกลี้ยง เมื่อสุกออกสีดำ เมล็ดเล็ก ทรงกลมแบน ผิวใส ระยะเวลาการเป็นดอกเป็นผล ดอก กันยายน-ตุลาคม ผล พฤศจิกายน-ธันวาคม ป่าดิบหรือป่าเบญจพรรณ ประโยชน์ ส่วนของต้นปักไว้ในพุงนาเพื่อไล่แมลงศัตรูพืช ใบทำปุ๋ยและอาหารสัตว์ รักษาโรคท้องร่วงและโรค เกี่ยวกับกระเพาะอาหาร

ข้อมูลอ้างอิง : ชัยวัฒน์ วิเศษมณฑุ ปณิธาน แก้วดวงเทียน ไม้ป่าอินถิ่นของไทย 1. ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ เอส เอ็น กรุ๊ป จำกัด ; 2552 (หน้า 291)
ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการวิจัยอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เปล้าเงิน

Croton kongensis Gagnep.

EUPHORBIACEAE

รสยา : ร้อน

ส่วนที่ใช้ : ใบ เปลือก ต้น

สรรพคุณ : ใบ ใช้สับแทนบุหรี เปลือกต้นและราก รสเผื่อน ต้มดื่มแก้ไข้ แก้อาเจียน บำรุงโลหิตสตรี

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาวิจัยสมุนไพรอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เปล้าทอง

Croton argyratus Blume

EUPHORBIACEAE

รสรยา : ร้อน หวาน

ส่วนที่ใช้ : ทั้ง ๕

สรรพคุณ : บำรุงโลหิต ฟอกโลหิต

ไม้ต้น สูงได้ถึง 10 เมตร สังกคลุมหนาแน่นตามกิ่งอ่อน แผ่นใบด้านล่าง กลีบเลี้ยง และผล หูใบยาว 2.5-5 มิลลิเมตร ใบรูปรีหรือรูปขอบขนาน ยาว 14-20 เซนติเมตร แผ่นใบด้านล่างมีขนสั้นสีเงินหนาแน่น ต่อมติดที่โคนใบ ช่อดอกยาว 12-25 เซนติเมตร ดอกเพศเมียมี 7-12 ดอก ใบประดับยาว 1-2 มิลลิเมตร ร่วงเร็ว ก้านดอกยาว 5-6 มิลลิเมตร กลีบเลี้ยงยาวประมาณ 3 มิลลิเมตร กลีบดอกรูปขอบขนาน ยาวประมาณ 3.5 มิลลิเมตร เกสรเพศผู้ 10-12 อัน ดอกเพศเมยก้านดอกขยายในผล กลีบเลี้ยงรูปขอบขนาน ยาว 4-5 มิลลิเมตร ไม่มีกลีบดอกหรือลดรูปเป็นเกล็ด ก้านเกสรเพศเมียแยกจรดโคน ยอดเกสรเพศเมียยาว 3-4 มิลลิเมตร ผลเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.2-1.5 เซนติเมตร พบในภูมิภาคมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และภาคใต้ของไทย ตั้งแต่ นครศรีธรรมราชลงไป ขึ้นตามชายป่าดิบชื้น ที่โล่งริมลำธาร หรือสวนยางพารา ความสูงถึงประมาณ 400 เมตร

จัดโดย : <http://www.dnp.go.th/botany/detail.aspx?wordname=sci=Croton0argyratus0Blume>

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางสัตวศาสตร์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เปล้าใหญ่

Mallotus macrostachyus Mull. Arg.

EUPHORBIACEAE

รสยา : หอม หวาน เย็น

ส่วนที่ใช้ : ใบ ราก

สรรพคุณ : บำรุงร่างกาย บำรุงหัวใจ บำรุงผิว

ไม้พุ่ม หรือไม้ต้นขนาดกลาง สูงได้ถึง 18 เมตร เปลือกสีเทาอ่อน เกลี้ยง ใบ ยาว 10-40 เซนติเมตร กว้าง 10-30 เซนติเมตร ออกสลับ บางทีพบออก ตรงข้ามได้ข้อดอกรูปสามเหลี่ยมถึงรูปไข่กลับ กว้างสุดที่ 1/3 ของใบ ปลายเรียวแหลมยาว โคนแบนถึงกลม กึ่งกันปิด ก้านใบติดสีกจากขอบได้ถึง 1.5 มิลลิเมตร ตั้งขึ้น ไม่จัก ขอบเรียบ หรือจักซี่ฟันหยาบส่วนยอดอ่อนมีขนหยิกสีน้ำตาลอมส้มแน่น ใบแก่ด้านบนมีต่อมสีเขียวเข้มชุน ขน เกลี้ยง ด้านล่างสีครีมอมน้ำตาลอ่อน มีขนรูปดาวและเกล็ดสีส้ม เส้นใบหลักจากโคนใบ 5-7 เส้น คู่ขนานมักมีขน ขนาด 1-2.5 มิลลิเมตร ที่โคน เส้นใบข้าง 4-6 คู่ ก้านใบยาว 2-23 เซนติเมตร หูใบกว้าง 1.2 มิลลิเมตร ยาว 3 มิลลิเมตร รูปสามเหลี่ยม ดอก ดอกเพศผู้ขนาด 4-5 มิลลิเมตร ก้านยาว 3-4 มิลลิเมตร สีขาวออกดอกถึงเหลือง กลิ่นหอม เป็นช่อห้อย แตกแขนงยาวได้ถึง 100 เซนติเมตร ออกเดี่ยวที่ปลายยอดดอกอยู่เป็นกลุ่มถึง 6 ดอก ใบประดับรูปสามเหลี่ยมกว้างยาวประมาณ 1 มิลลิเมตร กลีบเลี้ยง 4 กลีบ รูปรีกว้างประมาณ 2 มิลลิเมตร ยาวประมาณ 2 มิลลิเมตร เกสรเพศผู้มี 50-70 อัน สีเหลือง ยาว 2-3 มิลลิเมตร ดอกเพศเมียขนาดประมาณ 2.5 มิลลิเมตร สีขาวถึงสีเหลืองอมเขียวออกชิดติดกันเป็นช่อห้อยยาวได้ถึง 50 เซนติเมตร ไม่แตกแขนงหรือแตก แขนงบ้าง ยาวประมาณ 14 เซนติเมตร ใบประดับ รูปไข่กว้างยาวประมาณ 1 มิลลิเมตร กลีบเลี้ยงขนาด 2.5-4 มิลลิเมตร มี 3-6 พู รูปสามเหลี่ยมขนาดประมาณ 1.5 มิลลิเมตร รังไข่มี 3 ช่อง หนาแน่น ยอดเกสรเพศเมีย ยาวประมาณ 6 มิลลิเมตร รวมก้านเกสรเพศเมียยาวประมาณ 1.5 มิลลิเมตร ผล กว้าง 1-1.3 เซนติเมตร ยาว 1.2-1.6 เซนติเมตร ออกเป็นช่อห้อยยาวได้ถึง 80 เซนติเมตร สีเหลืองมีขีดสีน้ำตาลผลกลม มีหนาม นุ่มจำนวนมาก หนามยาว 6 มิลลิเมตร (เห็นเป็นเส้นไหม) มีขนและเกล็ด เปลือกผลหนาด้านในมีขน เมล็ดยาว 4-5 มิลลิเมตร สีดำ รูปไข่กลับ

ข้อมูลอ้างอิง : ใบฉบับการเดินอร์ พินดา สิทธิสุนทร กองกานดา ชยามฤต, ไม้ป่าภาคใต้ พิมพ์ครั้งที่ 1- กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2559, 792 หน้า.
ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการวิจัยพืชสวนแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เปี้ยด

Premna pyramidata Wall. ex Schaur

LAMIACEAE

รสรยา : จืด หวาน เหมะ เปื้อน

ส่วนที่ใช้ : ราก เปลือกต้น แก่น

สรรพคุณ : บำรุงโลหิตสตรี ฟอกโลหิต บำรุงกระดูก

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 2-12 เซนติเมตร ไม้ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มกลม หรือรูปไข่ทึบ แตกกิ่งต่ำ กิ่งก้าน มีขนปกคลุม เปลือกสีน้ำตาลเข้ม แตกเป็นสะเก็ดสีเหลี่ยม ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ใบรูปรีหรือรูปไข่ กว้าง 7 - 18 เซนติเมตร ยาว 10-30 เซนติเมตร ปลายใบเรียวแหลม โคนใบมนหรือหยักเว้าเล็กน้อย ผิวในด้านบน สีเขียวเข้ม มีขนหรือเกลี้ยงเมื่อใบแก่ ด้านล่างสีอ่อนมีขนนุ่มหนาแน่น ขอบใบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย เส้นแขนงใบข้างละ 5-7 เส้น ก้านใบยาว 5-8 เซนติเมตร ดอก สีขาวปนม่วง ออกเป็นช่อประจบช่อแยกแขนง รูปปิรามิดตามปลายกิ่ง ช่อดอกยาวถึง 25 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยก 5 แฉก ดอกบานเต็มที่ กว้าง 2-3 มิลลิเมตร ผล ผลแบบผลมีเนื้อเมล็ดเดียว รูปไข่หรือกลม ขนาด 5 มิลลิเมตร ผลสุก สีดำ เมล็ดกลมสีน้ำตาลเข้ม ผิวขรุขระ ระยะการเป็นดอก-ผล : ดอก กรกฎาคม-สิงหาคม ผล สิงหาคม-กันยายน พบในป่าเบญจพรรณหรือป่าดิบเขา

ข้อมูลอ้างอิง : เกื้อกมล วรสมบูรณ์, ปณิธาน แก้วดวงเทียน. ไม้ป่าอินโดจีนของไทย 1. ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ เอส เอ็น กรุป จำกัด ; 2552 (หน้า 381)

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาพฤกษศาสตร์ยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผักหวานดง

Sauropus sp.

EUPHORBIACEAE

รสยา : เย็น หวาน

ส่วนที่ใช้ : ราก

สรรพคุณ : แก้ไข้ร้อนเย็น

ภาพประกอบ : ศูนย์วิจัยและพัฒนาวิชาการมูลนิธิชานแหงชาติ จังหวัดสราษฏร์ธานี